

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 21.

Birák kongresszusa.

Országos értekezletet tartanak Szegeden a birák, ami azt jelenti, hogy ez a tiszteletre méltó hatalmas testület is megmozdult és elégedetlenségének kifejezést ad, jogos igényeinek kielégítését követeli.

Van ok az elégedetlenségre. A munka sok, a fizetés kevés, az előmenetel lassu, a felelősség azonban vetekedik a háboruban álló katonáival. Ez nem igazság, mondják. ezen változtatni kell.

A munka sok. Igaz. De később még több lesz. A mint behozzák a szóbeliséget a rendes perekben, azonnal szaporodni fog a munka és kevesebb lesz a munkára fordítható idő. Következmény: személyzetszaporítás. Több lesz a bíró, tovább kell várnia egynek-egynek az előléptetésre, még nehezebb lesz a fizetések felemelését kiküzdeni. Szóval a jelenlegi rendszer megmaradása mellett a helyzet csak rosszabbodni fog a dolog természetéből kifolyólag, s ezen semmiféle kongresszus bármilyen erélyes határozatai sem segítenek.

A bírának, ha alapos reformot akarnak, a mai rendszeren kell változtatni. Azt kell követelniük, hogy a felszaporodott és egyre szaporodó munkát kevesebben végezhessék el.

A magyar tisztviselői karnak az a rákfenéje, hogy rengeteg nagy a létszám. Egyik a másikat huzza vissza. E miatt lassu az előmenetel s e miatt nem mernek a törvényhozók a fizetés felemeléséhez nyulni. Néhány száz koronás fizetésjavítás az ugyis végsőkéig megterhelt adófizető közönségnél milliókat jelent.

A mostani nagy munkatorlódásnak egyik oka: a sok aprólékos blankett-munka és a statisztikázás. A fölösleges blanketták száma légió. Mire való pl. a kielégítési végrehajtást külön kérvényben kérni? Ezt a kérvényt iktatják, a bírónak kiosztják, a bíró átolvassa, hoz rá végzést, a végzést leírják, a kiadmányokat a bíró megint aláírja, aztán azokat kézbesítik. Nem egyszerűbb volna, hogy a fél a kezelővel rávezettetné az ítéletre a jogerősségi záradékol, azzal elmenne a végrehajtóhoz s azonnal foganatosítanak a végrehajtást? Ez csak egy példa, de már ez is minden kisebb bíróságnál egykét, másutt több bíró munkáját fölöslegessé tenné.

Másik ok: az örökös tanácsülés. Hármas, ötös és hetes tanácsokban ülnek bíráink a felsőbb bíróságoknál s e tanácsokban a legtöbb tag valóban nem tesz mást, mint ül. Munkát az előadó és az elnök végeznek. Tökéletesen elég volna a táblánál a hármas, a kurián is a hármas és egyes esetekben az ötös tanács, a törvényszéken pedig az ügyek legnagyobb részét egyes bíró intézhetné, nevezetesen azokat az ügyeket, a melyekben további felelősség lehetséges. Kereskedelmi és váltóperek, váltóügyek, gondnoksági, cégügyek, épp úgy egyes bírakra lennének bizhatók, mint a hogy most már évek óta egyes bírák intézik a telekkönyvi ügyeket. Hasonlóképp egyes bíró intézhetné a járásbíróiaktól felelőbb polgári és bünyügyek egy részét, a jelentéktelen apróságokat, ahol csak egyik vagy másik fél makacs perlekedése okozta a felelősséget a különben egészen világos ügyben s a hol a járásbírói ítélete rendszerint indokai alapján helyben hagyatik. Mirevaló ezért három embert reggeltől délig együtt tartani?

A rendszertől erednek a hibák, a rendszeren kell változtatni. Ezt kellene sürgetni Szegeden — és erről fog legkevesebb szó esni. Ezért látjuk előre is igaz sajnálattal az egész kongresszus eredménytelenségét.

*

Minisztertanács. Ma délután 4 órakor a miniszterelnöki palotában Wekerle Sándor elnöke alatt miniszteri tanácskozás volt.

A képviselőház ülése. A képviselőház holnap, azaz kedden 10 órakor ülést tart, me-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Modern katolicizmus.

(Prohászka Ottokár könyve. Kiadja a Szent-István-Társulat. — Ára 1 korona.)

A gyémántkőszőrülés a világ legdrágább kőszőrülése; még a lekőszőrült törmelékek is becsesek s egy-egy hatalmas ékszerből lekerülő apró darabkák maguk is kincset érnek.

Ilyen kincset érő gyémánttörmelék foglalt össze Prohászka Ottokár is a »Modern katolicizmus« című munkában. Kevesebbet ad, mint amennyit a cím rejtet, de többet is, mint amennyit a címnek tudományos jellege jelent. Kevesebbet, mert nem adja a modern katolicizmusnak egész rendszeri áttekintését, holott azt várnók, hogy a modern igazi tudományos világtudomány és a katolicizmus közt erőszakkal felállítatni szokott ellentét képtelenségét s a tudomány és a katolicizmus teljes összhangját logja kimutatni. Es többet, mert a tudós mellett ott áll a ragyogó költői nyelvvél rendelkező szónok, aki a tudós igazságait egy-egy találó mondással vési be az ember emlékezetébe s

olvasóit nemcsak meggyőzi, hanem magával ragadja, gyönyörködteti is. A költő, a tudós, a bölcs és a hitéért lángoló apostol egyesülnek benne s ezért méltán tekinthető ez a füzetke töredékes volta mellett is a magyar irodalom egyik legértékesebb termékének.

E legújabb munkájában Prohászka beállítja a katolicizmust a modern világ közepébe s megmutatja, hogy társadalmunk modern méretei nemcsak nem roppantják össze a katolicizmust, hanem ellenkezőleg, a társadalom, a tudomány, a haladás biztos alapjukat csak a keresztény hitben találják fel s a keresztény hit adja meg e kor anyagi fellendüléséhez az igazi Glóriát. »Teljesen keresztény alapon állani a hit és erkölcs dolgában, de a XX. század kultur világában élni. Ezt a harmonikus felfogást kell kidolgozni s közvéleményünk emelni«. Ez a modern apostolság feladata.

Öntudatos vallásosságra kell nevelni az embereket, hogy a művelt katolikusként hitbeli és erkölcsi krédója egységes világnézetet és következetes életet, amelyet erénynek nevezünk, eredményezzen. Ez a kérdés fölveheti mindazt az erőt és tartalmat, ami a tudomány-

ban van. A tudomány kiszélesítette lát körünket a világnézet tekintetében, behatott a természet titkaiba s a földi célokat hathatósabban szolgálja, mint szolgálta azelőtt, de ez mind nem áll ellentétben a vallással.

A vallás emeli magas erkölcsi fokra a munkát is, mikor a teremtő Isten tevékenységének folytatását látatja benne. A modern ember megtalálja az egyházban is az isteni és az emberi elem harmoniáját s éppen ezen alapul bensőséges, igazi egyházi érzülete. A katolikus felfogásban van meg az etikai törekvések egyetlen igazi megoldása s ez az egyház foglalja egybe a klérust és a laikus elemet ugyanazon egységbe. Mert nincs kétféle egyház, egy az egyháziak, egy a világiak részére, egy a tökéletesek, egy a kevésbé tökéletesek számára. Krisztus szava: Atyám akaratát, hogy szentek legyetek; ti mindnyájan testvérek vagytok. Klérus és laikus testvéri kezdet fogva működjenek az igazság, Krisztus igazsága érdekében. »Segítsék egymást s amint egy célt szolgálnak lelkük megszentelésében, szolgáljanak egy célt az apostolkodásban. A krisztusi élet és tevékenység e nagy közössége

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és **sirkőgyár.**

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.
Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fiók telepek: 179

Déva. Nagyszeben, Bánpatok.

Gerstenbrein Tamás

Nagyvárad, Rákóczy-ut 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagyraktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador stb. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyiszintén régi síremlékekben. sírboltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

lyen a kvóta bizottságot fogja megválasztani és kiküldeni.

Kavarodás a kiegyezés körül.

(A kiegyezés tárgyalása. — A függetlenségi párt felfogása. — A komáromi értekezlet. — Kilépések a függetlenségi pártból. — Hentaller levele.)

Budapest, okt. 21.

A képviselőház bizottságai már e hét folyamán tárgyalás alá veszik a kiegyezési javaslatokat. Minthogy a javaslatok szövegén változtatásokat tenni nem lehet, a bizottsági tárgyalásoknál a főszó az általános vitára fog esni. A függetlenségi párt csak a bizottsági tárgyalások befejezése után fog állást foglalni a kiegyezés dolgában.

Általános a függetlenségi párton ma is az a fölfogás, hogy a kvóta felemeléséhez csakis úgy járulhat hozzá a párt, ha az önálló magyar jegybank ügye kellő formában biztosítva leendő. Minthogy az önálló magyar jegybank a függetlenségi párt programjának egyik kardinális pontja, kétségtelen, hogy ez meg is fog történni.

A függetlenségi pártból eddig történt kilépések csak látszólag függnak össze a kiegyezéssel. Hentaller is, Barta Odön is mellőzve lettek a bizottságokból, az ő kilépésüknek ez a mellőzés a tulajdonképeni indoka, amint már akkor megmondották, hogy ki fognak lépni a pártkörből.

A komáromi függetlenségi-párt vasárnap délután népes értekezletet tartott, amelyen Szász József orsz. képviselő ismertette a kiegyezési javaslatokat. Az értekezlet egyhangulag tiltakozott a kvóta emelése ellen és kimondta, hogy a kormányt ezuton tovább nem követi.

E határozat következtében Szász József, a komáromi képviselő ma kilépett a függetlenségi

pártból. Példáját a legközelebb követni fogják Rátkay László, Endrey Gyula, Ballagi Aladár és Wesselényi Ferenc báró képviselők.

Hentaller Lajos ma tette közzé azt a levelet, a melyben Kossuth Ferenc pártelnöknek a függetlenségi pártkörből való kilépését bejelentette. Kilépését Hentaller avval okolja meg, hogy az új kiegyezés a függetlenségi-párt sarkalatos elveibe ütközik.

— A régi szabadelvű kormányok — mondja Hentaller — csak rossz kiegyezést kötöttek. Ez a mostani kiegyezés szégyenletes és meggyalázó és Kossuth Ferenc soha helyre nem hozható csorbát ütött vele a Kossuth néven.

A király állapota.

Bécs, okt. 21.

A cs. kir. távirati iroda arról értesül, hogy ő Felsége az éjszakát köhögés és álmatlanság következtében kevésbé jól töltötte. A hurutos tünetek mindazonáltal csökkentek. Láz már nem lépett fel. A felség állapota jó, erőállapota kielégítő.

Bécs, okt. 21.

A Schönbrunnból érkező hírek igen öröndetesesen felette kedvezők és biztatók. A javulás tartós. Az álmatlanul eltöltött éjszaka következményei teljesen elmúltak. Egy különösen jól értesült személyiségtől arról értesülünk, hogy ha volt veszély, az embri számítás szerint megszűntnek tekinthető. Teljesen indokolt az a feltevés, hogy az uralkodó már a teljes javulás útján van. A betegség természetéből folyik, hogy a köhögés nem szűnt meg. Bár az elmúlt éjszaka folyamán a köhögési inger gyakran bántotta az uralkodót és éjjeli nyugalmában zavarta, a felség közérzete és erőállapota ma reggel mindazonáltal kielégítőnek volt mondható.

Aggodalomra nem adhat okot, ha a jövőben még néhányszor arról érkezik hír, hogy az uralkodó éjjel köhögött és ez álmában zavarta. E tünetek sajátságait képezik a megmuló félben lévő betegségnek is. Megnyugtató és jó reményekre jogosító az a körülmény, hogy a láz tünetei már napok óta nem jelentkeznek és hogy ő Felsége étvágya mostanában igen jó, továbbá, hogy a jobb táplálkozás és a lázmentes állapot következtében az erőállapot is kielégítő. A hurutos jelenségek szombat óta szintén tűnőfélben vannak, ami arra ad következtetést, hogy a hurut mulófélben van és hogy annak továbbterjedésétől már nem kell tartani. Az uralkodó hangulata is sokkal jobb, mint a múlt hét végén.

Ha a javulás kellőképpen halad előre, illetékes helyről lépések fognak tétetni az irányban, hogy az uralkodó néhány hétre a délidékre menjen üdülni.

Mária Valéria főhercegasszony ma este ideérkezik és holnap meglátogatja az uralkodót.

Bécs, okt. 21.

Szombaton reggel távirat érkezett a schönbrunni kastélyba, mely távirattal Mária Valéria főhercegnő a király állapotáról tudakozódott. A király szokott erőteljes kézvonásaival magavetette papírra tintával a választávirat konceptusát. Mária Valéria ma délelőtt fél 9 órakor elhagyta a schönbrunni kastélyt és a városba hajtatott, hogy egy templomi szertartáson részt vegyen. A főhercegnő csak azután fogja a királyt meglátogatni.

A tegnapi nap folyamán megjelent Schönbrunnban Ferenc Ferdinánd főherceg és jelentést kért a király állapotáról.

Tegnap délután ezer meg ezer ember tödült ki Schönbrunnba és kérdésekkel halmozták el a király állapotáról az udvari hivatalnokokat. Tegnap délelőtt 11 órakor misét

kiváltja majd bennük a régi kereszténység erejét, a testvériségnek áldását.*

Röviden összefoglalva, ez a füzetke gondolatmenete. Hatalmas, nagy koncepciójú eszmeszövevény, amely arra hivatva, hogy szerzője behatóan, részletekbe elmerülve, a gondolathoz méltó nagy arányú munkában is kidolgozza. Legyen ez a füzet csak előfutárja ennek a nagy munkának. Legyen bevezetője a közönségnek a keresztény gondolkodás nagy arányaiba, fölséges szépségeibe, mély és örök igazságaiba. Olvassa el mindenki, nem egyszer, hanem többször, hassa át e munkácska szelleme az egész országot, szántsa fel a fogékony, modern, művelt szellemeket, — erre a célra íródott. Aztán jöjjön a magvető s vesse el a fogékony elmékbe az igazság termő magvait. Következzék a töredékes, modern tárca rendszerű munka után a hatalmas, nagyarányú részletes mű; annak fognak igazán szép gyümölcssei teremni.

Költői ankét a népjogról.*)

Pósa Lajos pusztadalnok:

Csingilingi bangalang,
Honnán jó e lárma — hang?
Népjogokat követelnek,
Rontom-bontom a tömegnek.

Tili tuli tulipán,
Mi jöhet még ezután?
Népparlament szedte-vedte,
Kutyá macska teremlette.

Ady Endre ideg-igrie:

Vér arcu sápadt, vézna asszony
Piros ruhába zöld szemekkel

* A „Deres” legutóbbi számából.

Jött, hogy szívembe dalt fakasszon,
Sivalkodó, ádáz, bus éjszakán
Szívembe ül, belejt s megejt
S én bódulok mámorzagán.
A fejem fáj. S ő ványadt, ostoba
Szemével bugva rám tekint
És szól: Nevem a nép joga,
A fölséges óh nép joga!

Heltai Jenő pesti selyem troubador:

A jog az kell, a jog az fontos,
Kiváltkép az, amely a népé.
Piros ruhájában olyan,
Mint egy mosolygó szőke bébé.
S szeretem is én őt erősen
Ugy mint egy édes kicsi nőt,
Hanem e hó tizedékén
Bevallom a — fejemre nőtt.

Ábrányi Emil burgjakobinus.

Óh nép, ki széttöréd bilenseid
S a zsarnokot a porba sujtád,
Dörgő, kavargó ércszavaddal
(Mert nem volt pangánédod, puskád)
Halld im a költő hurjain
Hozzad zeng fel a büszke új dal
(Kimondom bár becsuknak érte)
Vesszen, ki téged nem magasztal.

Szabolcska Mihály vidéki ev. ref. verselő.

— Levél a falunkból. —

Nagy-Tószegi Örzse kis levelet kapott,
Amely ő szívében örömet okozott.
Meg volt abban írva,
Rózsaszin papírra,
Rózsaszin papírnak mind a két oldalán,
Hogy están szavazni fog minden barna lány.

Nagy-Tószegi Örzse könnyeit hullatja,
Arra a rózsaszin édes papírlapra
S azért hull a könnye,
Mint a víz özönje
S azért oly szomorú, mint egy bus pinyőke,
Ah mert kenderszőke Nagy-Tószegi Örzse.

Kiss József bankótaköltő.

Valahol messze,
Valaha régen
Szocialisták
Százhuszonnégyen
Vörös nyakkendőt
Szedtek csokorba
S hogy mi lett ebből.
Ki hitte volna,
Ki hitte volna? . . .

Hiszen szeretem
Én is a népet
S koplaltam óh nép
Én is tevéled.
Főleg azért, mert
Óh Zarathustra,
E nap a bankok
Be voltak csukva,
Be voltak csukva!

Csismadia Sándor politikus proletár-poéta:

Hah, vé be, tűzbe, borba, sörbe
Megyek teerted népjoga,
És vértanud is lennék én
A nyomornak apostola,
Világzabadság dalnoka.
Költőfejem igádba hajtom!
Hevits, hevits! Én hareba kezdek,
De téged osztálygóg leverlek,
Ha megválasztanak követnek.

akartak mondani a király lakosztályában, de ez a király rosszul töltött éjszakája miatt elmaradt.

Bécs, október 21.

Az osztrák képviselőházban ma a következő bulletint adták ki a király állapotáról:

A hurutos tünetek csekélyebbek, nincs láz, az éjszaka jól telt el. Etvágy kielégítő. A közérzés kedvezőbb.

A romániai hangulat.

A múlt évi romániai parasztlázadás borzalmas jelenetei még igen élénk emlékezetében vannak Romániában mindenkinek. Azokat a rémes jeleneteket ugyyszólván mindenki ismeri és borzadva gondol azokra vissza s megkönynyebbülve érzi magát, hogy túl vannak rajta.

Azok a rémes képek azonban mint a jelenlegi állapotok mutatják ismét felújulnak és ismét lángba akarják borítani Romániát. — Ujabbban a galaci kerületben tört ki a lázadás, ami még most sincs teljesen elfojtva. Ez az újabb lázadás azonban nem most keletkezett, hanem fellobbanó lángja ez a régi lázadásnak, mely eddig látezőlag elfojtva lappangott.

E sorok írója nemrégiben Romániának egyik határvárosában járt és ott a román nép hangulatát megfigyelte.

Turn Szeverin a mehedincsi kerület székhelye, a Duna két partján élénk kereskedelme van, melyet különösen kedvező fekvésének köszönhet 1835-ben még egy pár halász gunyhó feküdt a jelenlegi város helyén, ma már csinos modern épületek teszik tetszetőssé a tájat.

A hajó kikötőtől egy kilométerre fekszik a Liceum, mely a legmodernebb felszerelésekkel van ellátva. Gyönyörű botanikus kert közepén áll az épület, melynek előcsarnokában úgy találja az ember magát, mintha a kaszárnyába volna. Kétszáz darab fényes katonai fegyver fogadja a belépőt. Ezek a fegyverek arra vallanak, mint később meggyőződtem róla, hogy az ifjúságot a rendes katonai gyakorlatokra oktadják, úgy hogy minden középiskolát végzett tanuló kész katona.

A város közepén csinos és gondozott parkban áll Traján szobra. Innen négy utcán lehet végig látni anélkül, hogy valami zavarná a kilátást. A piac szinte szokatlan ezen a részen, össze sem hasonlítható a szerb piacokkal. Rendezett vásárcsarnoka van, hol kiváló gond van fordítva a tisztaságra.

Letérve a főutcáról, több mellékutcát jártam végig. Feltűnő volt, hogy dacára annak, miszerint sem a Gergely, sem az orosz naptár szerint ünnep nem volt és mégis ugyyszólván minden második üzlet be volt zárva. Ezeken a mellékutcákon nagyon barátságosan kinézésű emberekkel találkoztam, ép azért nem is kértem tőlük felvilágosítást. A kíváncsiság bántott megtudni az üzletek bezárásának okát. Végre a véletlen vezetett nyomra.

Amint jobban néztem az üzleteket, felirataik élén egy-egy zsidó név volt és az üzlet ajtaján egy nagy vörös kereszt, míg a nyitva levő ajtókon fehér kereszt volt. Tovább menve egymás mellett nem bezárt, hanem szétroncsolt ajtókat találtam és ezeken is ott volt a vörös kereszt.

Ezek a jelek mind a lázadás szomorú maradványai. Ottlétemkor már semmitől sem lehetett félni és mégis igen sokan voltak, akik a

lázadás óta állandóan elrejtőzve vannak és ki sem mernek nézni.

Az üzletekre nagy feltűnő betűkkel ki van írva: »De incinat« vagy »De vinzare.« Ezek hiábavaló feliratok, mert sem ki nem veszi, sem pedig meg nem veszi az üzleteket senki. Ezek a feliratok nagyon gyakoriak a lakásokon is, melyek üresek és hatósági felügyelet alatt állanak.

Turn Szeverén nem szenvedett sokat a lázadás alkalmával, mert állandóan 10,000 ember volt védelmére kirendelve és még ezen óriásnak mondható erő mellett is történtek rablások.

Ott tartózkodásom alatt tudtam meg, hogy a lecsendesült lázadás korántsem szűnt meg, csak alkalomra várnak, hogy ismét feltámasszák. Már akkor nem akarták a bojárok természetét learatni a parasztok és a katonaságnak kellett azt learatni. Turn Szeverinen tul egy félóraig ment a hajó és mindég lehetett látni még le nem kaszált termést.

Azokat a gabonaneműeket, melyeket a katonaság learatott, a parasztok nagyobbrészt mind felgyújtották. A gyujtogatókat azonban nem sikerült kipuhatolni a hatóságnak, oly jól vannak szervezve a lázadók. Nem lesz tehát meglepő, ha az év folyamán ismét fel fog ujulni a tavalyi lázadás. Különböen erre a román hatóságok is el vannak készülve.

—II.

A hollódi katasztrófa áldozatainak emlékezete.

— Ünnepélyes sirkötelezés a temetőben. —

Kegyeeles, megkapó ünnepély keretében leplezte vasárnap, folyó hó 20-án az emlékezetes hollódi vasuti katasztrófa áldozatainak emlékezetére a nagyváradai kartársak adakozása révén sirjukon emelt sirköveket. Az ünnepély külön folyt le a váradvelencei izraelita temetőben, hól *Szilágyi Mór* mozdonyvezető pihen, külön az olasz köztemetőben, ahol *Broncs László* és *Rothland András* közös sirja van. Az ünnepély, melyre az ország minden fűtőházából érkeztek kiküldöttek, délután 2 órakor kezdődött a velencei izraelita temetőben és az olasz temetőben végződött.

Részletes tudósításunk a következő:

Pont 2 órakor délután indult a nagyalomásraól egy külön vonat, tizenkét személyes és egy szerkocsival Velencére a zsidó temetőhöz, *Szilágyi Mór* sirjához.

A vonat összes kocsjai zsufolásig megtöltve intelligens közönséggel. Közte mindkét állomási főnök, fűtőházi főnök stb. A kolozsvári üzletvezetőséget *Szikla Béla* a vontatási osztály főnöke képviselte. Mikor a vonatok közönsége Velencén leszállott és kikerkezett a temetőbe, itt már óriási tömeg szorongott a sir körül úgy, hogy alig tudtak kijelölt helyükhöz jutni a szónokok és a dalárdának tagjai.

Egynegyed 3 tájban felhangzott az orth. izr. hitközség főkántórának megható gyászéneke.

Azután a váradai kath. legényegylet dalárdája énekelt el egy gyönyörű gyászdalt, melyet sokszor szakított meg az özvegynek, a családtagoknak és az elérzékenyülteknek hangos zokogása.

Követte ezt az elhunyt egyik barátjának *Schmidt Oszkár* mozdonyvezetőnek emlékeztetése, majd pedig a »Mozdonyvezetők Orsz. Szövetsége« kiküldöttjének, *Kovács Gyula* szövetségi titkárnak megható és szép beszéde, majd pedig a kartársaknak a bucsuszavai.

Mindegyik szónok szebbnél-szebb koszorút helyezett a sirra. Ezeken felül még szép koszorút, összesen 7-et helyeztek el. Gyönyörű nehéz selyem szalagok ékesítették a koszorukat, a halott önfeláldozását dicsőítő feliratokkal. Még a legényegyleti dalárda énekelt és ezzel az ünnepély véget ért.

A közönség egy része kisietett az állomáshoz, hogy a nagytemetőbe menő közönséget elkísérje, másrésze hazament és csak a rettenetesen megtört özvegy maradt kint apró árváival.

Ugyanilyen szép kegyeeles ünnepség történt meg a nagytemetőben. A váradvelencei siremlék gyönyörű hatalmas homokkő obeliszk. A sirdombot kőkeret szegélyezi, melyen belül a dombot virágokkal díszítették és a virágokat gondos kezek fogják ápolni hosszú évekig.

A sirkövön az egyik oldalon a kő felső felén aranyozott héber felírás látható, ez alatt pedig a következő felírás:

Itt nyugszik *Szilágyi Mór* volt máv. mozdonyvezető, élt 38 évet, meghalt 1906. évi december hó 2-án a hollódi vasuti összeütközésnél a kötelességteljesítés martirjaként. Áldás poraira!

Lejebb pedig áll:

E siremléket a család helyett emelte a nagyváradai kartársak kegyeele.

A szemközti oldalon a következő beszédes felirat látható:

»Mozdonyod tüzes romjai nemcsak téged, a legjobb férjet és szerető apát, hanem hű hitvesed és apró 2 fiacskád szívet, boldogságát is halálra sebezte.« Nyugodj békében élted delén letört drága halottunk!

Siri álmod felett elárvult családod szeretete megtörtén virraszt.

Broncs és *Rothland* közös sirján: Itt nyugszik *Broncs László* máv. mozd. vezető és *Rothland András* máv. mozdonyfűtő, meghaltak a hollódi katasztrófánál 1906. dec. 2-án.

Ezen sirkövet emelték a nagyváradai fűtőházi kartársak.

Az ország minden részéből képviselve voltak a mozdonyvezetők. Szeged vasutasai 2 koszorút küldtek minden sirra. Egyet a fűtőházi személyzet és egyet a hivatalnoki kar.

Az egész ünnepély a szó szoros értelmében megható és könnyekre fakasztó volt. Megismétlődött a temetésen annak idején megnyilvánult óriási részvét.

A szép siremlékek megalkotása *Mocsáry Géza* nagyváradai mozdonyvezető táradhatatlan agilitását és a nagyváradai mozdonyvezetői kar áldozatkészségét dicséri.

UJDONSÁGOK.

* **Szmrecsányi püspök a konferencián.** Megyés püspökünk, *Szmrecsányi Pál* Ő Excellentiájának egészségi állapota — hála Istennek — egyre javul. Csaknem két hónapja van itthon, az állandóan szép időt felhasználja a szabadban való sétálásra, a délelőtti referálások után az időt a rezidencia kertjében tölti, délután kikocsikázik valamerre, rendszeren a fürdőbe s ott folytatja sétáját. Ma elutazik székhelyéről a püspök, de csak rövid időre. A fővárosba megy, hol részt vesz a püspöki karnak most tartandó konferenciáján. A konferencia után, valószínűleg még a hét végén visszatér székhelyére.

* **A polgári iskolai tanítók lakbérére.** A polgári iskola tanítói kérelemmel járultak a városhoz, hogy lakbér illetményeiket 600 koronára, korpéltékaikat pedig 200 koronára emeljék fel. A kérelemre tegnap tette meg véleményes jelentését a főszámvevő, aki nem tartja teljesíthetőnek a kérelmet, mert ez

közköltő emelést jelentene, ami pedig a nagyváradi közönség túlterhelését jelentené.

* **Építési szabályrendelet.** A jogügyi bizottság tegnap folytatta szombaton megszakított ülését. A tegnapi ülésen a városi építési szabályrendelet tervezete teljesen elkészült s így az legközelebb a törvényhatóság elé fog kerülni.

* **Az érzékeny előljárók.** Czicz Lázár a tenkei járásból panaszt tett az alispánnál a járási főszolgabíró ellen amiatt, hogy a főszolgabíró a községi tisztújítás alkalmával kiszállási költség címén 36 koronát számított fel az ő terhére és azt be is akarja hajtatni. A panaszt az alispán jelentéstétel végett kiadta a főszolgabírónak, aki tegnap tett eleget az alispáni rendeletnek. A jelentés szokatlan dolgokat tár az alispán elé. Ugyanis a járás területéről mintegy kilenc községben volt az idén új tisztújítás amiatt, mert az előljárók minden alapos ok nélkül lemondottak. A lemondás okául azt hozzák fel, hogy a főszolgabíró megbüntette őket, ellenben nem tesznek említést arról, hogy a büntetések mulasztásoknak eredményei. Ez a lemondási rendszer az egész járás területén elterjedt, úgy, hogy egyes emberek túl érzékeny, de egyszersmint igazságtalan viselkedése miatt a községi ügyek elintézése hosszú meg nem engedett időt vesz igénybe, miáltal nem csak egyes emberek érdeke, de a község erkölcsi érdeke is csökken. A főszolgabíró, hogy ezt a lábrakapott rossz szokást megszüntesse a tisztújítások alkalmával felmerült költségeket azokra vetette ki, akik okozói voltak az új tisztújításnak. Ennek pedig az lett volna célja, hogy az előljárói tagokat a lemondástól visszariassza. A jelentésre legközelebb fogja meghozni az alispán intézkedését. A főszolgabírónak különben jogos a kiszállási költség felszámítása, ezt a szabályrendeletek is előírják.

* **Uj posta ügynökség.** Biharvármegyében Vasad községben »Vasad Bihar vm.« elnevezéssel 1907. évi november hó 1-én postai ügynökség lép életbe. A postai ügynökség kézbesítési köre Vasad községre és Kupócztára terjed ki. A postai ügynökség összehívását a Vasadról Érkörtvélyesre és vissza naponként közlekedő gyalog küldöncjártat útján az érkörtvélyesi postahivatallal fogja nyerni. A gálospetri vasadi kézbesítő és gyűjtőjárat folyó évi október hó 31-én megszűnik.

* **A város a Petőfi háznak.** A Petőfi társaság kérelmére tegnap tette meg jelentését a városi főszámvevő a tanácshoz. A főszámvevő javasolja, hogy a társaságnak a felállítandó Petőfi-ház javára 50 koronát adományozzon a város.

* **Állami mértékhitelítők a megyében.** A kereskedelmi miniszter tegnap köriratot intézett minden vármegye törvényhatóságához, melyben tudatja, hogy fel fogja állítani az állami mértékhitelítők hivatalokat. Egyszersmint tudatja, hogy hajlandó átvenni a törvényhatóságok tulajdonát képező mérlegeket is és kéri ezeknek összeírását. Az állami mértékhitelítők rövid időn belül fel fognak állani.

* **Véres verekedés.** A hagyományos vasárnapi korcsmai verekedéseknek volt hőse Kisszentmiklóson Balogh Ferenc. Vasárnap azonban rajtavesztett hősködésén, mert a korcsmaiban keletkezett verekedés közben a korcsma virágai mindnyájan rá támadtak és addig verték, míg eszméletét nem veszítette. A

súlyosan sérült embert a megyei kórházba szállították.

* **Halál fürdés közben.** A hosszú nyár ugylátszik a hegyek között is megvan, sőt ott még annyira uralkodik, hogy a különben hűvös patakok vizében még most is fürdenek az emberek. Ennek a késői fürdésnek tegnap egy gyermek esett áldozatul. Tube Mária kramsesdi 8 éves gyermek ugyanis tegnap fürdeni ment a patakba többed magával. Fürdés közben örvénybe került, mely lesodorta őt s csak holtan hozta ismét felszínre.

* **Brutális apa.** Papfalváról jelenti tudósítónk, ott tegnap Psaiba Lőrinc, áldott állapotban lévő leányát oly brutális módon verte meg, hogy eszméletlenül rogyott össze. A bántalmazások közepette az állatias ember leánya méhmagzatát holtan hozta a világra. A kegyetlen apa ellen megindították a bűnvádi eljárást.

* **Kedvezményes utazás a munkásjóléti kiállításra.** A budapesti iparcarnokban levő és folyó évi november hó végéig nyitva tartandó nemzetközi balesetügyi, ipar-egészségügyi és munkásjóléti kiállítás látogatásának megkönnyebbítése céljából a kereskedelmi kormány gyárosok, iparosok, ipartelepek munkavezetői, művezetők, iparos segédek, ipari és gyári munkások részére azon kedvezményt nyújtja, hogy a kiállítás tanulmányozása céljából előbbiekben felsoroltak a Budapestre és vissza utazásra azon kedvezményt nyerik, hogy az I. kocsis osztályban a II-ik, a II-ik kocsis osztályba a III-ik kocsis osztályra szóló és a III-ad kocsis osztályban pedig ezen utat fél II-od osztályú vasuti jeggyel tehetik meg. Akik a kiállítás tanulmányozása végett e kedvezményt igénybe venni óhajtják, foglalkozások és lakhelyök megjelölésével Pósonyi László m. kir. ker. iparfelügyelőnél írásban jelentsék be. A bejelentési határidő 1907. november hó 1. A kiállítás tanulmányozása szempontjából alakítandó utazási társaságok a kiállítás vezetősége részéről a legkiválóbb fogadtatásban részesíttetnek és a kiállítás tanulmányozása alkalmával a szükséges felvilágosító magyarázatokkal látatnak el.

* **Elütötte a vonat.** Székelyhidról jelentik nekünk, hogy az ottani indóháznál tegnap csaknem életét veszítette egy ember saját vigyázatlansága miatt. Jozefin József egy nagycsoport munkástársával Baromlakról Kardira igyekezett és mivel nem volt elegendő harmadosztályú kocsis, egy teheráru kocsiba szállították fel. Itt azonban annyira össze voltak zúfolva, hogy át kellett őket más kocsikba szállítani, Jozefin az átszálláskor úgy ugrott le, hogy az épen tolató vonat elé került, mely elütötte. A szerencsétlen ember lábszárát a vonat összemorzsolta s balfülét leszakította. A súlyosan sérült embert a megyei kórházba szállították, hol dr Fráter Imre dr Bétre asszisztensével amputálta az összezuzott lábát.

* **Agyonvert ember** A bosszu ugyancsak dolgozik mostanában a vidéken. Tegnap, mint jelentik nekünk, Kistótfaluban Bojka Pávelt ismeretlen tettesek megtámadták és agyonverték. Bojka a mezőtelegdi aszfaltgyárból igyekezett Kistótfaluba s utközben támadták s fosztották meg életétől. A csendőrség megindította a nyomozást, melynek során erős gyanu merült fel, hogy Bojkát nagyszámu haragosainak valamelyike ölte meg.

* **Jön a kolera.** Azsia felől ismét veszély fenyegeti nyugatot. A rettenetes vész, a kolera ugyanis ott sosem szűnt meg tökéletesen, azonban az idén nagyobb arányokban lépett fel, úgy hogy lehet tőle tartani, miszerint áthozzák hozzánk is a bevándorlók. Oroszországban már sok a koleraiban elhunytak száma, ami arra indította a belügyminisztert,

hogy a törvényhatóságokat körrrendeletileg hívja fel a veszedelemre és a megfelelő intézkedések megtételére. A körrrendelet tegnap érkezett meg Biharvármegyéhez. A rendelet mellé 600 drb. népszerű röpirat van csatolva, melyben az óvintézkedések vannak leírva. A röpiratokat a hatóság szét fogja osztani a nép között.

* **Vasárnapi csendélet.** Özv. Manó Eliásné Aradi uton levő szatócs üzletében csinos kis parázs verekedést rendeztek Hercegh József, Dobai Péter és Dobai János, majd mikor az utcára kiteszkolták őket, Hercegh József betörte az egyik utcai ablakot. Mikor a helyszínére érkezett Kerekes József rendőr felszólította Herceghet a kár megtérítésére, az szó nélkül neki ugrott a rendőrnek s azt torkon ragadta, Herceghet a közben oda érkezett Csete István rendőr segítségével a rendőrkapitányi hivatalhoz kísérték, hol letartóztatták.

* **Elfogott csaló.** Jó fogást csinált Bott György rendőrelőőr szombaton este. Az Európa szálloda előtt ugyanis gyanusnak látszott előtte egy jól öltözött fiatalember, akit igazolásra szólított fel. A fiatalember Balog Sándor marosvásárhelyi gépésznek mondta magát, mint amely néven az Európa szállodában lakott is. Bott az Európában a portás előtt kikérdezte s ott bevallotta, hogy Breslaner Izsáknak hívják, nyomdászsegéd, Marosvásárhelyre való, s munkát keresni jött Váradra. Munkát azonban itt nem igen keresett s nem is talált, ellenben a rendőrségnél bevallotta, hogy az utóbbi időben a rendőrséghez érkezett azon feljelentések, amelyek szerint egy ismeretlen egyén az utcákon egyes gyerekeket csomagért küld s tőlük biztosítékul pénzt véve el azzal megszökik, ő reá vonatkoznak. Kihallgatásakor beismerte, hogy ilyen uton Wilkesz Ármin polgári iskolai tanulóól 30 koronát, Lőkősházi Ferenc polg. isk. tanulóól 7 koronát, Elmák József aranyműves tanulóól ezüst óráját, Grétás Sándor »Korona« kávéházi szolgáltól 3 koronát és Rosenbaum Simon lakatos tanulóól 200 koronát csalt ki s a pénzt a Csarnok kávéházban elkártyázta. A budapesti rendőrségtől táviratilag kapott adatok szerint Breslaner 4 ízben, legutóbb pedig a múlt évben 1 évi börtönre volt hasonló manipulációkért ítélve. A nagystilű sipist átkísérték a királyi ügyészséghez.

* **Találtatott** egy drb. kecske bitang-ságban. Igazolt tulajdonosa 8 nap alatt jelentkezék a rendőrkapitányi hivatal kihágási ügyosztályánál, mert el fog árvereltetni.

KECSKEMÉTI friss belőttek, cukrozott déli gyümölcs, különféle cukorka és mindennemű idei csemege árut friss minőségben **PETROVICS MIHÁLY**, fűszer- és csemege üzletében Nagyvárad, Fő utca kaphatók

IRODALOM.

Világvárosi bűnök. Guthi Soma dr *Fekete könyv* cím alatt megindult vállalatja, mely eredeti bűnügyi- és detektív történetek válogatott gyűjteménye érdekes kötettel gyarapodott most. Az eredeti sorozatban ez a második kötet ugyanis Guthi nagyobb bűnügyi novelláit közli »Világvárosi bűnök« cím alatt. A törvényszéki életből ismert alakokat sokszor a maguk neve alatt szólaltatja meg s felvonultatja előttünk a névleg legalább mindenki által ismert vizsgálóbírákat, ügyészeket, fogházfelügyelőket; elvisz bennünket a budapesti tárgyalótermekbe és börtönökbe; a rendőrség szobáiba; az inspekciónál terebe s a detektívek izgalmas és mégis

annyi hidegvért követelő munkájának titkait csak úgy feltárja előttünk, mint az élet mélysegeinek sötétjét s az elvetemült gonosztevők rejtelmes világát. — A vastag, finom papírra nyomtatott, több mint tizenkét ives, izléses, stilszerű borítékba foglalt könyvek — melyek a Kunossy, Szilágyi és Társa cég kiadásában jelennek meg ára kötetenkint 2 korona.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora

Kedd: Rigoletto, (az olasz operatársulat harmadik fellépte.)

Szerda: Parasztbecsület. Hangverseny, (az olasz operatársulat bucsufellépte.)

Csütörtök: A nászinduló.

Péntek: A nászinduló.

Szombat: A suhanc.

CARMEN.

Az olaszok második vendégfelléptét az utolsó helyig megtelt ház élvezte végig. Kötelességünk azonban konstatálni, hogy a siker kisebb volt, mint az első előadás alkalmával. Talán a fáradtság okozta, hogy az összes szereplők, kivéve *Natili* basszistát, — gyengébben énekeltek, mint a *»Troubadour«*-ban. *Parissotto* k. a. Carmenje igazi olasz hévvel megjátszott, kitűnő alakítás, de énekével ma nem keltett olyan mély hatást, mint *Azuevéna* szerepében. *Frezzi* Mária k. a. *Micaela* szerepét meleg érzéssel játszotta s bár koloratúrájának csillogtatására nem volt alkalmas, mégis gyönyörűen énekelt és sok tapsot kapott. *Rossi* tenorista ma is pontosan énekelt s hangja a végső felvonásban sem mutatott a legkisebb fáradtságot sem. *Pastorelli* a torreador szerepre csak félannyi hangot pazarolt, mint előző nap *Luna* gróféra, mégis meg kellett ismételnie a belépő dalát. *Natili* basszista erőteljes, férfias hangja és intelligens játéka a hadnagy kisebb szerepében szép sikert aratott.

A mieink közül dicséretet érdemelnek: *Tóthné* (két magas »c«-ért) *Lányi* Edith és *Palásti*. A kar az első felvonásbeli női kart kivéve (Illanó füst . . .) bizonytalan volt. A zenekart *Rück* karnagy a legnagyobb erőlködéssel sem tudta együtt tartani s néha a legszebb helyeken szétfolyt az összhang, aminek bizonyára a zenészek fáradtsága volt az oka. A híres csempész quintett, mely két évvel olyan nagy tetszést keltett, tegnap kimaradt. Amióta második tenorista is van, kár Bérczit arra kényszeríteni, hogy operában tépdesse babérait. Dr. K. J.

Rigoletto. Számos panaszt hallottunk a közönség köréből, hogy sokan nem értik az olasz operák cselekményeit. A *»Rigoletto«*-t nálunk évtizedek óta nem adták, nem lesz tehát fölösleges, ha a cselekmény vázát dióhéjba szorítva előre közöljük.

I. Mantua hercege (tenor) nagyon kicsapongó életet él s a férjek és apák folytonos rettegésben vannak miatta. Rigoletto, az udvari bolond (bariton) hizeleg a hercegnek s kigunyolja az öreg polgárt, (bass) aki leánya becsületét követeli a hercegi udvarba, de börtönbe vetik. Az öreg súlyos átkot mond a gunyolódó Rigolettora. II. Az átok mély hatással volt Rigolettora, kinek eszébe jut, hogy neki is van gyönyörű leánya, kit eddig az udvar szeméi elől elrejtve nevelt, de akire szintén rávetheti szemét a herceg. Aggódva megy haza s szigorúan meghagyja leányának és az öreg dajkának, hogy senkit se eressenek a házába. A herceg azonban diáknak öltözve már régen csapja a szelet a szép leány mellett s most is, hogy megérkezik, Hilda (sopran) beengedi szerelmesét a tilalom dacára. A herceg ráveszi Gildát, hogy

vele megszökjék s Rigoletto hült helyét találja leányának. Az öreg átka tehát már érezteti hatását. III. Rigoletto kétségbeesve rohan a hercegi udvarba s keresi leányát, mialatt az udvaroncok, kik tudják, mi történt, bosszantják őt. Drámai hatású jelenet, mikor Rigoletto mély fájdalmát visszafojtva bolondozik a léha udvaroncokkal, közben kutatva Gilda után. Találkozik is leányával, ki azonban bizik az ál-diákban s nem akar visszamenni atyjához. IV. Rigoletto bosszút akar állani a hercegen s felbérel *Sparafucile* gyilkost (bass), hogy ölje meg a csábítót. Megegyeznek, hogy a gyilkos leánya, aki táncosnő (mezzosopran) elcsalja a herceget lakására s ott végeznek vele. A táncosnőnek sikerül is a könnyen lobbánó herceget kelepchébe csalni, de közben megszereti s könyörög atyjának, hogy mentse meg a szép fiatalembert. *Sparafucile* enged, a herceget fölküldik a padlásra s elhatározzák, hogy helyette a legelső arra menő lesz az áldozat. Gilda megtudta és meg akarja akadályozni atyja sötét tervét. Férfi ruhába öltözve elmegy a gyilkoshoz, hogy figyelmeztesse a herceget a veszedelemre. Saját vesztére teszi, mert megkötözik és egy zsákba kötik. Rigoletto jön, hogy megtudja az eredményt, parancsára *Sparafucile* elvi zi a zsákot s a folyóba dobja. A kielégített bosszúérzet öröme nem sokáig tart, mert megdöbbenve hallja Rigoletto a padlásról felcsendülni a herceg szokott léha dalát (Az asszony ingatag) Kétségbeesve tudja meg, hogy a herceg helyett saját leányát ölette meg. Így teljesedett be az öreg átka.

Nászinduló. A szinpadai siker nem jár mindig együtt a hamisítatlan irodalmi sikerrel. Es igen ritka kivétel az a darab, mely mind a két szempontból kivívja az elismerést. Ezek között a *Nászinduló* méltó helyet követelhet magának. Igazi drámai talenteremtés ez, mely a közönséget nem csalódással, hanem tiszta értékes ajándékkal fogja meglepni a premieren. Egy ábrándozó, könnyűszívű leány szomorú, de az életből mintázott tragédiáját viszi a szinpadra *Henri Bataille* nagy szinpadai készletséggel, technikai tudással és művészi választékossággal. Ez a darab nemcsak tapsokra utazik, ez mélyen járó, emlékezetes hatást akar a nézőre gyakorolni. A színház drámai személyzete bele is fekteti minden erejét és igyekezetét ebbe a darabba, melylyel — hisszük — nemhiába fognak dolgozni és fáradni.

Rigolettó. Parasztbecsület. Hangverseny. Ma este lépnek fel harmadszor az olasz vendégek. Ezuttal a Rigolettót fogják előadni. Akik a próbákat hallották, azt tartják, hogy a Rigolettóban az öt kiváló művész töbet nyújt, mint bármelyik opera keretében. Ez az öt legkiválóbb alakításuk, melylyel eddig minden városban bámulatra készítették a publikumot. — Szerdán játszanak utoljára. Szinre hozzák *Mascagni* Parasztbecsületét a következő szereposztással: *Santuzza* — *Frezzi* Mária, *Lóta* — *Parissetto* Zsófia, *Turiddu* — *Rossi* Amadco, A fia — *Pastorelli* Vincenzo. A Parasztbecsület után az olasz operaénekesek nagy szabású hangversenyt rendeznek ezzel a műsorrall:

- I. Románc az Alarcos bálból, énekli *Pastorelli* Vincenzo.
- II. Nagy ária a *Giacondóból*, énekli *Parissetto* Sofia.
- III. Románc a *Don Garlosból*, énekli *Natili* Antonio.
- IV. Nagy ária a *Nefistóból*, énekli *Frezzi* Mária.
- V. Monolog a *Giacondóból*, énekli *Pastorelli* Vincenzo.
- VI. Aria a *Sámson és Dellilából*, énekli *Parissetto* Sofia.
- VII. Románc a *Borgia Lukrécia*ból, énekli *Natili* Antonio.

TANÜGY.

Beiratások a Pincér-szakiskolába. A Pincér-szakiskola felügyelő bizottságának határozata értelmében nevezett iskolában az előadások november első napján veszik kezdetüket. Felkérem mindazon vendéglős, kávéos stb. főnök urakat, kiknek pincér stb. tanulójuk van és még azokat be nem iratták, hogy a fent kitétt napig mulhatatlanul beirassák, mert ellen esetben ellenük a törvényes eljárás fog folyamatra tetetni. Nagyvárad, 1907. október 21. *Szűts* Izsó, a szaktanfolyam igazgatója.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági egyesület gyűlése.

A biharmegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya folyó hó 20-án *Markovits* Antal elnök elnöklét alatt gyűlést tartott, melyen az elnökön kívül jelen voltak: *Alexander* Lajos, *Busitz* József, *Eröss* Rezső, *Grósz* Zsigmond, *Jancsó* Lajos, *Markovits* Károly, *Molnár* Lajos, *Olasz* Elemér, *Papp* Imre, *Posfay* Sándor, *Sternthal* Artur, *Szählender* Károly, *Székely* Sándor, dr *Márkus* László egyl. pénztárnok és *Weingärtner* Andor titkár választmányi tagok.

Markovits Antal a megjelent tagokat üdvözlőlvén a gyűlést megnyitja s felhívja a titkárt a tárgyak előterjesztésére.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a cselédtörvény népies kiadását ezer példányban megküldte szétosztás végett. Az elnökség ezen munkát az egyesületi közlöny mellékleteként az egyesületi tagoknak megküldötte s felhívta intézett a gazdaközönséghez, hogy a míg a készlet tart, ezen füzetet a titkári hivatalban díjmentesen megkaphatják.

Biharmegyei közigazgatási bizottsága a komárommegyei közigazgatási bizottságnak a *»kormány kivételi tilalom«* elrendelése tárgyában a földmívelésügyi miniszterhez intézet feliratot véleményezés végett megküldötte. Az igazgatóválasztmány a komárommegyei feliratot magáévá tette s nemcsak javasolja a megkereső közigazgatási bizottságnak a pártoló felterjesztés intézését, hanem elhatározta a választmány, hogy a magó részéről is sürgősen felir a takarmány kivételi tilalom elrendelése iránt.

Az igazgató választmány ezután foglalkozott a komárommegyei közigazgatási bizottságnak a lótenyésztés tárgyában a földmívelésügyi miniszterhez tett felterjesztésével, melyet *Olasz* Elemér lótenyész bizottsági elnök javaslatára a választmány tudomásul vett.

Mezőkeresztes község vásár szaporítására vonatkozó kérvényét, miután a vásár szaporításnak szüksége nem forog fenn, az igazgató választmány nem támogatja.

Az igazgató választmány *Tenke* község vásár-díj szabályzatát annak felemlítésével, hogy a vásárra árucikket hozó szekerek után külön díj ne szedessék, jóváhagyni javasolja.

A földmívelésügyi miniszter Biharmegyei községének *munkássegély* alapja javára 5000 koronát engedélyezett, mely összegnek miként való felosztására nézve Biharmegye alispánja az egyesületet kérte fel javaslatlételre. A titkár előterjeszi, hogy a vármegyében 494 község van s így az 5000 korona ezen községek *munkáspénztárai* között lenne felosztandó. Az igazgató választmány a fenti összegnek felosztását az egyes községek lakosságának arányához látna legcélszerűbben megoldhatónak, minél fogva javaslatba hozni határozta, hogy a Központi járás munkáspénztárai összesen 394 K

Érm-falv.	»	»	247
Tenke	»	»	280
Szalonta	»	»	405
Sárrét	»	»	210
Ujfalv	»	»	304
Belényes	»	»	440
M.-Cséke	»	»	256
Szalárd	»	»	235
M.-Kereszt.	»	»	284

Derecskei j. munkáspénztárai összesen	228 K
beéi	165
élesdi	433
margitai	343
vaskóhi	216
székelyh.	300
cséffai	260

kapjanak.
Az igazgató választmány elhatározta még, hogy a tél folyamán 40 községben tart gazdasági szakelőadást és 9 községben háziipar tanfolyamot, melyekre nézve a földművelésügyi miniszterhez előterjesztéssel élt a választmány.

Az elnökség előterjeszti, hogy az építési bizottság az egyleti székházat az építő ifj. Rimánóczy Kálmántól átvette.

Az igazgató választmány az építő bizottság eljárását magáévá tette s az építő bizottságnak s annak elnökének Száhlender Károlyrak fáradságtalan tevékenységükért hálás köszönetet mondott.

Az igazgató választmány dr. Markovits Kálmánt alapító tagul és Tajthy Istvánt rendes tagul felvette, mely után elnök a gyűlést berekesztette.

Cukorrépa termelők szövetsége. A biharmegyei gazdasági egyesület a megyei cukorrépa termelőket folyó évi október hó 20-ára értekezletre hívta össze. Az értekezlet Markovits Antal egyleti elnök elnöklése alatt folyt le, melyen a megjelentek kimondták, hogy a biharmegyei cukorrépa termelők szövetségét megalkotják s az országos szövetségbe belépnek. Az értekezlet elfogadta a szövetség alapszabálytervezetét s kimondta, hogy két korona egységáron alul cukorrépát nem termel, mely határozatot a jelenlevők kötelező nyilatkozat aláírásával megerősítették. Felkérte az értekezlet a gazdasági egylet elnökségét, hogy hívja fel a vármegye összes cukorrépa termelőit a szövetségbe való belépésre s a kötelező nyilatkozat aláírására, melynek megtörténtével hívja össze a szövetség alakuló gyűlését. Az értekezletnek több tárgya nem lévén, az elnök a gyűlést berekesztette.

NYILTTÉR.

Legjobb

Cipők

legolcsóbban*****
REICHARD ÁRUHÁZA
cégnél kaphatók.

Sürgős értesítés!

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a jelenleg Bémer-téri bódében levő **Kobrak-féle cipőraktár teljesen feloszlik** és az

összes raktáron lévő cipő árukat minden elfogadható árban elárusítjuk.

Mint hogy ilyen kedvező alkalom csak ritkán kínálkozik, kérjük a n. é. közönséget, hogy bevásárlásait mielőbb eszközölje, míg a készlet tart.

Teljes tisztelettel:

Eigner Ede és Társa.

Berendezés eladó. — Telefon szám 695.

Csak november 1-ig.

Új gyógyszertár a Szacsvey-utcában!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a »II. Rákóczi Ferenchez« címzett

gyógyszertáramat

folyó hó 22-én

megnyitottam.

Szives pártfogást kérve maradok teljes tisztelettel

GSANDA ENDRE, gyógyszerész.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciából.)

49

Es mégis . . . Oszkárt megóvta kötelességeinek megszegésétől azon bizarr, kötelességszerű lelkiismeretesség, ami főleg kockázattal járó, kivételes foglalkozásoknál nem engedi az embert állása ellen vétetni, még ha ez az állás ellentétben látszik is lenni a becsülettel; ez gátolta őt meg abban is, hogy Melinát értesítse.

Lelkifurdalásainak eredménye tehát csupán lázas féltékenységekben nyilvánult és bántó mérsékletet vegyített szerelmi vallomásaiba.

Első találkozásai után itélve, Meline vesélyesebb, de vigabb kalandot várt. Nem nagy félelemmel nézett a támadások elé, melyek ellen lökdösések és ütlegek által lehet védekezni. Azért eleintén meg volt némileg döbbenve. De aztán fellángolt, mint a parázs a tüzhelyen. Ez a fiu úgy beszélt vele, mint a regényekben. Azt hitte, a legnagyobb szerelemre ugrik bele egyenesen.

— Ön nagyon gyöngéd ember. Látom, hogy bizalommal lehetek ön iránt . . . — mondá Melina lángoló pillantásokat vetve sűrű szempillái alól Lauriolra.

VII.

Az ambíció és szerelem között.

A következő napon egy kiküldött bizottság házkutatást tartott az Offemont-utcai Malboise-palotában.

A kutatást vezető vizsgálóbíró főleg azt hitte, hogy politikai okmányokat kell megtalálnia. Azt képzelte, előadta magát valami a vizsgálat folyamán és ezért kapta ő a parancsot, hogy Malboise márkiné minden sor irását összeszedje.

Ez az alantas hivatalnok nem tudta, de feljebbvalói nagyon jól tudták, hogy a királyi párt okmányai nincsenek a pártvezér magánlakásán, de a trónkövetelő hivatalos irodájában, ahol Malboise Pascal előkelő állást töltött be életében.

A márki meggyilkolása után különben is lepecsételtek mindent az Offemont-utcai palotában, a temetés után azonban minden különös eredmény nélkül vették le a pecsétet. Az újabb kutatás tehát ezen irányban semmi eredményre nem vezethetett és nagyon feleslegesnek is látszott az ügyet vezető bíró előtt.

Es ő majdnem nevétséges szinben tünt fel maga előtt, amiért nem akarva üres kézzel visszatérni, magával vitte d'Ambarés kisasszony levelezéseit, naplóját és iskolafüzeteit. A két dobozban és az aransarku, monogrammos vörös szattyánbőr mappában levő összes iratok elküldettek Etampes-be, az elsőfoku törvényszékhez. Guérolt vizsgálóbírónak, aki a solgrési bűntény vizsgálatát vezette.

Néhány órával az után, hogy e küldemény megérkezett a címzetthez, az osztály főügyésze a következő táviratot kapta:

Igaza volt. Legkompromittáltabb okmány a hercegnőre. Tudassam a lovaggal?

A válasz rögtön megérkezett:

Küldje az okmányt. Teljes hallgatás. Önködjék a lovag és a sajtótól.

»A lovag« alatt, ez az előre megállapított nyelvezet, de Cardaillet, a köztársasági ügyész értette.

Főnöke, a főügyész, a legjobb hiszemlő két befolyás által sodortatta magát egy oldal felé: az igazságügyi miniszter által, akire természetesen nagy tekintettel volt és Guérolt vizsgálóbíró által, akiben nagyon bizott. Felülről azt a hivatalos intést kapta, hogy nagy figyelemmel kísérje az ő reszortjában megindított vizsgálatot és azt Malboise márkiné valószínű bűnössége, vagy bűnrészessége felé terelje. A márkinét bizalmas híradások alkalmával, átlátszó célzatossággal, »hercegnőnek« nevezték. Alulról, Guérolt-tól hasonló gyanúkokról értesült, melyek alapjukat valószínűleg a vizsgálatból vették.

A főügyész tehát, mint valami öntudatlan véleményyt, melyet olyan nehéz későbbben kiirtani, kezdte eltogadni az eszmét, hogy Malboise Regine egészen jól meggyilkolhatta a férjét. Es fokozatosan elkedvetlenkedett de Cardaillet e tehetséges hivatalnok iránt, aki szerinte politikai részrehajlóságot mutat hivatásának gyakorlásában.

(Folyt. köv.)

Igazságszolgáltatás.

Gyilkos suhano. Ifj. Percze Mihály 18 éves parasztleány ez év június 15-én Szabadszálláson hat késszurással megölte Balázs Tógyer legénytársát. Bűnös tette felett tegnap itélkezett a nagyvárad esküdttörvényszék Csulyok Béla dr. elnöklése alatt. A vádlót beismerte tettét, melynek okául azt adta elő, hogy Balázs Tógyer őt és testvérét megveréssel fenyegette. Ennek hatása alatt szánta el magát a bűnös tettere úgy, hogy a bűncselekmény elkövetése napján este 11 órakor megleste a korcsma előtt Balázs Tógyert és midőn kijött, rávetette magát és hat késszurással megölte. A tanuk terhelő vallomása után az esküdtek bűnösnek mondták ki Percze Mihályt a szándékos emberölés büntetésében, amelyért a bíróság 10 évi fegyházzal sújtotta a gyilkos suhancot.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Erdő-eladás.

A nagyváradai I. sz. ft. Káptalan tulajdonát képező s a f. év őszén tarolás alá kerülő következő erdővágások összes földfeletti fatömege eladó, u. m.:

1. Abriházi vágás 11 kat. hold,
2. Nagyméhesi vágás 36 kat. hold
3. Hegyközujlaki vágás 16 kat. hold
4. az urszádi vágás 11 kat. hold

kiterjedéssel.

Az eladás zárt írásbeli ajánlatok útján történik, melyekhez a megajánlandó vételárnak legalább tíz százaléka készpénzben bányapénzül csatolandó s az ajánlatok legkésőbb folyó hó 28-án d. e. 9 óráig alulirothoz benyújtandók. A részletes eladási feltételek az eladó főtisztai hivatalában megtekinthetők, vagy kívánatra megküldetnek.

Kelt Nagyváradon, 1907. október 8-án.

Papp Imre s. k.
urad. főtiszt.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Vegyél!

Vegyen

Moskovits
cipőt.

Vegyünk

Kossuth-utca 5.

Butor kiállítás.

az Első Nagyváradai Műbutor-gyárban
Fő-utca Guttman-házban

Kádár fűszerüzlet mellett

Az egész emeleten teljesen berendezett szobák, hálószobák keményfából 320 koronától, ebédlők 380 koronától, salónok 460 koronától.

Zongorák, pénzszekrények és mindennemű berendezési tárgyak.

Szigoruan szabott saját gyári árak.

Vidékre kívánatra költségvetést vagy utazómat teljes mintákkal saját költségemre küldöm.

Szives megkeresést kér

Büchler Márton, butorgyáros.

Fő-üzlet és iroda: Fő-utca, Guttman-ház. Fiók-üzlet: Szent László-tér, Holdas-templom mellett.

Gyár: Menház-utca 3. Telefon: 421. 626.

A „Tiszántul“-ra

előfizetést küldeni
minden nap lehet

aki már ma előfizet, az november hó 1-ig a lapot

ingyen kapja.

A Biharmegyei Takarékpénztár

zálogháza

e hó folyamán

árverést tart.

Kéretnek a felek a zálogjegyek rendezésére.

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, diszmű- és butor
asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Stern palotában.

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerárak berendezését a legkitűnőbb szaktudással, ugyszintén átalakításokat és butorok javítását, fényezését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára, ezért is kérem a nagyérdemű közönséget, hogy bizalommal felkeresni kegyeskedjenek, egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálak.

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

228

Hirdetmény.

A nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság 1007. szeptember hó 22-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 1168 darab új 150 kor., n. é. részvény kibocsátása által 225000 koronáról

400.200, azaz Négyszázezerkét-száz koronára

emeli fel.

Ezen új 1168 darab részvény kibocsátása a következő feltételek mellett történik: u. m.

1. A régi részvényesek elővételi joggal birnak minden négy régi részvény után három új részvényre.

2. Az új kibocsátású részvények 150 kor. névértékben bocsátatnak ki.

3. Részvényenkint 2 kor. 64 fillér fizetendő bélyeg és kiállítási díj címén.

4. Az igazgatóságnak jogában áll a régi részvényesek által át nem vett részvényeket szabadkézből 150 kor. kibocsátási árban elhelyezni.

5. Az elővételi jog gyakorlásának, valamint a szabadkézből eladásra kerülő részvények előegyzésének határideje 1907. október hó 20. j.

Ezen határidőben a régi és új részvényesek tartoznak:

részvény jegyzése alkalmával darabonként és kikiáltási díj fejében 52 kor. 64 fillért. 1907. november hó 20-ig 50 kor. — fillért.

1907. december hó 15 ig 50 kor. — fillért. az intézet pénztáránál készpénzben kifizetni, mely összegek után a befizetés napjától 1907 december hó 31-ig 5 százalék tértítetik meg.

Az új részvényesek 1908. január hó 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak.

Az új részvény kibocsátási művelet befejeztével az alaptőkét képviselő részvények összetétel után darabszámban és névértékben akkép változtatnak meg, hogy minden két d.b. 150—150 kor.-ról szóló részvény egy drb. 300 kor. névértékű új részvennyel cseréltetik ki. ugy hogy azután a 400200 kor. alaptőkét 1334 drb. egyenként 300 koronával teljesen befizetett s névre szóló részvény képviseli.

A véselemes befizetőkre az alapszabályok 2-ik §-a nyer alkalmazást.

Nagyvárad, 1907. szeptember 23-án.

Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság
igazgatósága. 255

A kőszéngáz ára

fűtés-, főzés- és ipari célokra.

Julius 1-től a nagyváradai légszeszgyár mindazoknak, akik ha csak részben is gázzal világítanak, az ipar-gáz árát **20 (husz)** fillerre szállította le.

Tekintve a tüzifa folytonos áremelkedését, főzésre a gáz most már sokkal olcsóbb, fűtésre pedig alig kerül valamivel többbe, sőt ha a tisztogatás költségeit leszámítjuk, egyáltalán nem kerül többbe a fával való fűtésnél. Hát még a fa beszerzésével és raktározásával való bajok.

Kísérlet céljából egy-két hónapra gázkályhákat

———— kölcsön is adunk ————

Nagyvárad, 1907. július hó.

Nagyváradai légszeszgyár.

**BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- ÉS TERMÉNY-
HITELBANK.**
Részvénykicserélési felhívás.

A f. é. május hó 16-ik napján tartott közgyűlésünkön elfogadott és a nagyvárad-i kir. törvényszéknél bejegyzett alapszabályváltoztatásnak megfelelően, intézetünknek minden 140 frrtől szóló részvénye, a tartaléktőkéből vett ráfizetéssel 300 koronára feleltelt új részvényre lesz kicserélendő. Ennélfogva kérjük a t. részvényeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket, az összes még le nem járt szelvényekkel együtt f. évi október 15-ik napjáig hozzánk postán bérmentve beküldeni, vagy intézetünk pénztáránál rövid uton beadni sziveskedjenek. A beküldött vagy beérkezett részvényekről elismervényt adunk vagy küldünk, melynek visszaadása ellenében a megfelelő új és a kellő szelvényekkel ellátott részvényeket f. évi december 15-ét követően ki fogjuk szolgáltatni. Ha a részvényes az új részvényeket más névre óhajtja kiállítani, mint amelyre régi részvénye szólott, akkor kérjük e kívánságát velünk a részvények beküldésénél darabonként 3 korona 88 fillér átírási költség beszolgáltatása mellett tudatni, mert különben az új részvényt ugyanarra a névre fogjuk kiállítani, mint amely a régi részvényen volt látható.*

Azon részvényeseket, kik a fent hivatott közgyűlésen részvénytőkének telemelése céljából kibocsátani rendelt új részvényekből jegyeztek, tisztelettel kérjük, hogy szintén f. évi október 15-éig méltóztatassanak minket értesíteni, hogy e részvényeket egyenként mely névre kívárik kiállítani. Ha e határidőig ily értesítést nem kapunk, e részvények a kellő befizetéseket teljesített részvényjegyzők nevére fognak szólni.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR-
ÉS TERMÉNY-HITELBANK.

* Alapszabály 6. §. A részvények osztatlanok s így a részvény csak egyénnek, bejegyzett cégnek, részvénytársaságnak, egyesületnek, vagy más jogi személynek, esetleg erkölcsi testületnek nevére szólhat. 258

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujonnan berendezve

kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szodavizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval

Megbízható, szigorúan lelkismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248. 1-200.

Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban t. l. fon 18. sz

11983—1907. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Nagyvárad—Olaszi pályaudvarán tervezett nagyobb mérvű kibővítés és ezzel kapcsolatosan létesítendő utfelügyelő a folyó évi április hó 21-én tartott közigazgatási bejárás megállapításainak pótlása és részbeni módosítása végett közigazgatási pótbejárására a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1907. évi október hó 5-ik napján 80200—III. 1907. szám alatt kelt leiratával elrendelgetvén, annak megkezdésére 1907. évi október hó 21-ik napjának d. e. 9 órája

összejövetel helyéül pedig a nagyvárad-i vasúti állomás felvételi épülete állapított meg.

Miről a város közönségét azon felhívás mellett értesitem, miszerint a m. kir. államvasut által tervezett létesítmények kivitele ellen netaláni észrevételeiket a fenti határidőben foganatosítandó közigazgatási bajárás alkalmával annak vezetésével megbízott dr. Finácz Béla miniszteri titkár előtt szóbelileg megtehetik, vagy írásban előterjeszthetik.

Nagyvárad város tanácsának 1907. évi október hó 18-án tartott üléséből.

Rimler Károly
polgármester.

NAGY OCCASIO.

A tulhalmozott raktár miatt az összes
árucikkekbeől a mai naptól kezdve
november 15-ig

10% árengedmény az előirt és szigoruan szabott árakból

ifj. KOHN SÁMUEL áruházában Nagyvárad.

Alapított 1858.

Alapított 1858.